

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор опорного закладу
Демидівського ліцею**

Олександр ВАЛЬЧУН

ПОГОДЖУЮ

**Голова батьківського комітету
опорного закладу
Демидівського ліцею**

Людмила МУЛЬКО

ПОГОДЖУЮ

**Голова учнівського парламенту
опорного закладу Демидівського ліцею**

Олександра ЦИМБАЛЮК

МЕМОРАНДУМ СПІВПРАЦІ

**між усіма учасниками освітнього процесу:
педагогами, учнями та батьками
опорного закладу Демидівського ліцею
Демидівської селищної ради Рівненської області**

14 травня 2023 року

ВСТУП. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ПРО МЕМОРАНДУМ

Цей Меморандум має на меті допомогти ліцейній спільноті дійти згоди і впорядкувати всі аспекти життя закладу за новими, сучасними принципами.

Меморандум приймається лише за умови обговорення із ліцеєю спільнотою кожного з пунктів і погодження спільних правил життя в закладі. Адже лише шляхом домовленостей, урахування всіх інтересів і досягнення консенсусу можна створити в ліцеї сприятливі умови для успішної освіти й комфортного перебування дітей.

Розділи “Меморандуму співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками” подають мапу ключових взаємодій освітян, батьків та дітей у закладі освіти.

Водночас документ побудований так, що дозволяє ліцейній громаді доповнити його власним змістом, своїми розділами, спільно узгодженими правилами. Незмінними залишаються тільки принципи, на яких ґрунтуються всі домовленості Меморандуму і які є визначальними для реформи системи середньої освіти в Україні.

Плідна співпраця між усіма учасниками освітнього процесу ґрунтується на таких твердженнях:

“Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства”.

Стаття 1 Загальної декларації прав людини

“Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод”

Частина 2 статті 26 Загальної декларації прав людини

“Найкраще забезпечення інтересів дитини має бути керівним принципом для тих, хто несе відповідальність за її освіту і навчання; насамперед таку відповідальність несуть її батьки”

Принцип 7 Декларації прав дитини, ухваленої резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року

“Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу

українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору”

Закон України “Про освіту”

Ми, педагоги, батьки та учні, виходимо з того, що:

- Головним принципом співпраці всіх учасників освітнього процесу є принцип дитиноцентризму, тобто орієнтація на потреби учня.

- Освітній процес ґрунтується на співпраці педагогів, батьків та учнів. Саме взаємодія в межах трикутника “учень-учитель-батьки”, який ми змінюємо на партнерське коло «УЧЕНЬ-УЧИТЕЛЬ-БАТЬКИ» та створюємо простір для сучасної ефективної освіти.

- В основу співпраці між усіма учасниками освітнього процесу мають бути покладені принципи педагогіки партнерства як складника концепції “Нова українська школа” (НУШ):

- повага до особистості;

- доброзичливість і позитивне ставлення;

- довіра у відносинах;

- діалог – взаємодія – взаємоповага;

- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв’язків);

- принцип соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов’язань, обов’язковість виконання домовленостей).

- Взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу ґрунтується на принципах рівноправності, толерантності, академічної доброчесності, неприпустимості булінгу та психологічного насильства.

- Співпраця має відбуватись на засадах обов’язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; прозорості, відкритості та гласності; обов’язковості дотримання досягнутих домовленостей; взаємної відповідальності сторін.

- Дії та поведінка всіх учасників освітнього процесу в шкільному просторі та поза ним ґрунтуються на повазі до прав людини, прав дитини та дотриманні чинного законодавства України.

РОЗДІЛ 1. ПРАВИЛА ТА РЕГЛАМЕНТИ

Ми, педагоги, батьки та учні, виходимо з того, що:

ліцей як спільнота та осередок місцевої громади може створити власні правила та регламенти, що не суперечать чинному законодавству. Вони мають бути публічними, всім відомими, загальнодоступними, зрозумілими всім і прийнятними для всіх учасників освітнього процесу в закладі. Правила мають ґрунтуватись

на загальнолюдських цінностях, принципах демократії та прозорості в ухваленні рішень, рівного доступу до всіх послуг, поваги до різноманітності культур.

1.1. Робота громадського самоврядування в закладі освіти

Ліцей є осередком місцевої громади, мета існування якого – освіта і всебічний розвиток учнів, а також осередком спілкування і співпраці для місцевої громади. Низка засадничих рішень у житті ліцею, зокрема правила і регламенти, які не суперечать чинному законодавству, може ухвалюватися на засадах громадського самоврядування.

- Ключові питання взаємодії між учасниками освітнього процесу в ліцеї вирішуються на Загальних зборах, які формуються з представників ліцейного самоврядування педагогів, учнів та батьків. У разі потреби на Загальних зборах для вирішення поточних питань життя ліцею може бути обрана Координаційна рада, сформована з представників усіх учасників освітнього процесу. Координаційна рада може збиратися за потреби або регулярно – один раз на місяць. Адміністрація закладу надає приміщення для роботи органів батьківського та учнівського самоврядування.

- Запорука плідної роботи громадського самоврядування в ліцеї – максимальна залученість усіх членів спільноти та ефективна комунікація між ними. Канали комунікації в закладі мають бути доступними і зручними для всіх. Члени ліцейної спільноти, які не мають можливості користуватися ліцейним сайтом та/або месенджерами і сторінками в соцмережах, мають бути забезпечені зручними та зрозумілими для них формами комунікації і зворотного зв'язку на кшталт дошок оголошень у ліцеї, скриньок, куди можна кидати записки з пропозиціями, тощо.

- Показником дієвості громадського самоврядування в ліцеї є налагоджені механізми зворотного зв'язку: забезпечена можливість для обговорень, питань, петицій, голосувань, створення “банку пропозицій та ідей” тощо, врахування запитів і пропозицій у подальшій роботі.

- Інструментом оцінки ефективності громадського самоврядування в ліцеї може бути процедура самооцінки, яка проводиться за рішенням органів ліцейного самоврядування. Самооцінка проходить у вигляді анонімного опитування (анкетування) педагогів, батьків та учнів, що передбачає подальше коригування роботи громадського самоврядування з урахуванням результатів опитування.

1.2. Правила та регламенти

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПЕДАГОГІВ

1. Педагоги повинні забезпечувати умови для засвоєння учнями навчальних програм на рівні обов'язкових державних вимог, сприяти розвитку їх здібностей.

2. Власним настановленням та особистим прикладом утверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, відданості, патріотизму, гуманізму, доброти, стриманості, працелюбства, інших добродійностей.

3. Виховувати повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України, країни походження, державного і соціального устрою, цивілізації, відмінних від власних, дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

4. Педагог повинен готувати до свідомого життя учнів у душі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами.

5. Учитель зобов'язаний додержуватись педагогічної етики, моралі, поважати гідність учня.

6. Педагог повинен захищати дітей, молодь від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, протидіяти шкідливим звичкам.

7. Учитель повинен постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність і загальну культуру.

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ УЧНІВ

1. Правила поведінки учнів базуються на законах України, постановах Міністерства освіти та науки України, органів місцевого самоврядування, Статуті ліцею.

2. Учень приходить в ліцей не пізніше як за 5 хвилин до початку занять, чистий і охайний, займає своє робоче місце з першим дзвінком, готує все необхідне навчальне приладдя до майбутнього уроку.

3. Не можна приносити на територію ліцею з будь-якою метою і використовувати будь-яким способом зброю, в т. ч. ножі, вибухові, вогнебезпечні речовини; спиртні напої, сигарети, наркотики і інші одурманюючі засоби і отрути, а також токсичні речовини і таблетки.

4. Забороняється вживання непристойних виразів і жестів.

5. Не можна без дозволу педагогів або медичної сестри (за узгодженням з батьками) йти із закладу та його території в урочний час.

6. У разі пропуску занять учень зобов'язаний пред'явити класному керівнику довідку або пояснювальну записку від батьків (осіб, які їх замінюють) про причину відсутності на заняттях. У разі пропуску більше трьох днів учень зобов'язаний представити довідку з медичної установи.

7. Поза ліцеєм учні поводяться скрізь і усюди так, щоб не принизити свою честь і гідність, не заплямувати добре ім'я ліцею.

8. Учні бережуть ліцейне майно, бережливо ставляться як до свого, так і до чужого майна, дотримуються чистоти і порядку на території закладу.

9. До учнів, які привласнили чужі речі, застосовуються дисциплінарні стягнення. У разі спричинення збитку чужому майну, батьки учнів, які заподіяли збиток, несуть матеріальну відповідальність.

10. Учні, які знайшли втрачені або забуті, на їх думку, речі, мають їх здати черговому, який знаходиться на першому поверсі головного входу, черговому вчителю, класному керівнику або адміністрації закладу.

11. Булінг є неприпустимою формою поведінки учнів у ліцеї та за його межами.

12. Учні можуть користуватися на уроках гаджетами лише для навчання.

13. Учень зобов'язаний виконувати домашні завдання в терміни, встановлені навчальною програмою.

14. Учень повинен приносити на заняття всі необхідні підручники, зошити, інструменти і письмове приладдя.

ПОВЕДІНКА НА УРОКАХ

1. Учні входять до класу за дзвоником. Запізнюватися на уроки без поважних причин заборонено.

2. Під час уроку не можна ходити, голосно розмовляти, кричати, відволікатися самому і відволікати інших товаришів від занять розмовами, іграми і іншими справами, що не стосуються уроку.

3. Заняття у ліцеї проводяться за кабінетною системою. За кожним учнем у кожному кабінеті закріплено окреме місце. Кожен учень відповідає за збереження санітарного стану та майна на своєму робочому місці.

4. На уроці учень має право ставити питання вчителю, якщо не зрозумів матеріал під час пояснення.

5. На уроки фізичної культури учні приходять у спортивній формі та спортивному взутті. Учні, звільнені від занять фізкультурою, обов'язково присутні в залі.

6. Дзвінок про закінчення уроку дається для вчителя. Тільки коли вчитель оголосить про закінчення занять, учні мають право покинути клас. При виході вчителя або іншого дорослого з класу учні встають.

7. Учень має право в коректній формі обстоювати свій погляд і свої переконання при обговоренні різних спірних і неоднозначних питань, які стосуються теми уроку.

8. Учні зобов'язані знати і дотримуватися правил техніки безпеки як під час уроків, так і після їх закінчення.

ПОВЕДІНКА УЧНІВ ДО ПОЧАТКУ, НА ПЕРЕРВАХ І ПІСЛЯ УРОКІВ

1. Під час перерви учень зобов'язаний:

- підтримувати чистоту і порядок на своєму робочому місці;
- вийти з класу, якщо попросить вчитель;
- учні на перервах знаходяться на своєму поверсі;
- при зустрічі з вчителями, батьками, дорослими відвідувачами учні вітаються і звільняють дорогу;
- забороняється вживати непристойні вирази і жести, шуміти, заважати відпочивати іншим.

2. Час перерви — особистий час кожного учня. Він може його проводити по своєму розумінню, але не повинен заважати іншим.

3. Під час перерви учні можуть вільно пересуватися по ліцею, окрім тих місць, де їм заборонено знаходитися в цілях безпеки (горище, підвал, кухня).

4. Під час перерв учням категорично забороняється залишати будівлю закладу освіти задля збереження життя та здоров'я та з метою уникнення випадків травматизму серед учнів.

5. Під час перерв забороняється бігати ліцеєм, сходами, поблизу віконних отворів, ґрати в м'яча у класі, коридорах та інших місцях, не пристосованих для ігор.

6. Під час перерв забороняється штовхати один одного, ґратися в небезпечні ігри, кидатися портфелями і іншими предметами, застосовувати фізичну силу.

7. У ліцеї та на його території категорично забороняється тютюнопаління та вживання алкогольних напоїв.

8. Категорично забороняється самовільно розкривати вікна, сидіти на підвіконнях.

9. На перервах учні можуть звернутися до свого класного керівника, чергового вчителя за допомогою, якщо проти них здійснюються протиправні дії.

ПОВЕДІНКА УЧНІВ У ЇДАЛЬНІ

1. Під час харчування в їдальні належить дотримуватися хороших манер і поводитися пристойно.

2. Учні повинні шанобливо ставитись до працівників їдальні.
3. Учні приходять в їдальню після закінчення уроку, дотримуються черги при отриманні їжі.
4. Розмовляти під час прийому їжі слід неголосно, щоб не турбувати тих, хто їсть поряд.
5. Учні самі прибирають посуд зі столу після вживання їжі.
6. Учні дбайливо ставляться до майна ліцейної їдальні.
7. Забороняється заходити в їдальню у верхньому одязі.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ УЧНІВ

1. У ліцей учні повинні приходити в одязі, який відповідає перебуванню дитини у суспільних місцях. Стиль одягу – діловий, класичний.
2. Спортивний одяг, призначений для уроків фізкультури, на інших уроках недоречний.
3. Не можна зловживати косметикою і носити багато прикрас на заняття.
4. Знаходитися в ліцеї у верхньому одязі, без особливих на те причин, не дозволяється.
5. На урочисті загальноліцейні заходи учні приходять у святковій формі.
6. На вечори, концерти учні вибирають одяг за рекомендацією батьків та на свій розсуд.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Учні не мають права під час знаходження на території ліцею і при проведенні ліцейних заходів здійснювати дії, небезпечні для життя і здоров'я самого себе та оточуючих.
2. За порушення цих Правил та Статуту закладу освіти учні притягуються до відповідальності, до них можуть бути вжиті такі стягнення:
 - усне зауваження;
 - запис зауваження в щоденник;
 - виклик учня самого або з батьками на розмову з представниками адміністрації ліцею;
 - відшкодування завданої учнем матеріальної шкоди його батьками.
3. Ці Правила розповсюджуються на всіх учнів ліцею і є обов'язковими для виконання на всій території закладу освіти, а також під час усіх заходів, що проводяться ліцеєм.

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ БАТЬКІВ

1. Батьки постійно повинні дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей.

2. Батьки повинні поважати гідність дитини, виховувати працелюбність, почуття доброти, милосердя, шанобливе ставлення до Вітчизни, державної і рідної мов; культури, сім'ї, повагу до національних, історичних, культурних цінностей інших народів.

3. Батьки повинні сприяти здобуттю дітьми освіти у закладі загальної середньої освіти або забезпечувати повноцінну домашню освіту в обсязі державних вимог.

4. Батьки повинні виховувати повагу до законів, прав, основних свобод людини.

РЕГЛАМЕНТИ ДЛЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

1. Батьки учнів початкової школи приводять дітей на навчання не пізніше як за 5 хв. до початку занять.

2. Батьки учнів початкової школи забирають учнів із занять лише після закінчення уроків відповідно до розкладу.

3. Батьки учнів початкової школи не мають права перебувати на коридорах біля кабінетів, де навчаються їхні діти, поки проходить процес навчання.

4. Батьки мають право індивідуального спілкування з учителями та класними керівниками лише під час перерви, позаурочний час та канікулярний час.

5. Формами співпраці батьків та учителів є індивідуальні консультації, батьківські збори класів, засідання батьківського комітету, Загальні збори батьків та батьківські університети..

6. Дрес-код для усіх учасників освітнього процесу – діловий стиль.

7. Конфлікти між учасниками освітнього процесу розв'язуються за допомогою психолога, класного керівника, керівництва закладу освіти. Звернення учасників освітнього процесу до керівництва ліцею розглядається у якнайкоротші терміни. Ліцейна процедура розв'язання конфліктів не позбавляє особу права звернутись до суду або до освітнього омбудсмена.

1.3. Принципи фінансування та співфінансування

Фінансова діяльність ліцейної спільноти ґрунтується на принципах відкритості, зрозумілості та прозорості. Можлива співучасть батьків у фінансових витратах ліцею є добровільною та може бути спрямована переважно на цільові проєкти, що слугують покращенню

освітнього процесу та розвитку закладу освіти як осередка місцевої громади і знайшли підтримку більшості класної або ліцейної спільноти.

1.3.1. Фінансування коштом державного та місцевого бюджетів

- Усі члени ліцейної спільноти мають вільний доступ до інформації про кошторис і фінансовий звіт закладу освіти. Окрім інформації про надходження й використання всіх отриманих коштів, адміністрація має надавати інформацію про запити на фінансування до засновників ліцею, місцевої влади, спонсорів тощо, а також відповіді на них.

- Інформація про всі матеріальні цінності, отримані ліцеєм від батьків чи благодійних організацій, має бути опублікована на сайті закладу освіти. Керівництво закладу обліковує їх відповідно до законодавства та зобов'язується використовувати їх лише в інтересах школи.

- Адміністрація ліцею бере на себе зобов'язання подавати всю фінансову інформацію (або інформацію про всі кошти, які отримує ліцей з різних джерел) вчасно, достовірно і доступно для розуміння будь-якому учаснику освітнього процесу. Питання щодо кошторису та фінансового звіту вирішуються через звернення до адміністрації ліцею або відділу освіти та гуманітарної роботи.

- Раз на рік директор публічно звітує про виконання річного плану ліцею та презентує план розвитку закладу освіти на наступний, а також пов'язані з цим планом очікувані фінансові потреби.

1.3.2. Додаткове співфінансування силами батьків

- Основною метою додаткового співфінансування силами батьків можуть стати цільові проекти, гроші, які збираються за принципом відкритого оголошення. Проект можуть оголосити адміністрація ліцею, вчитель, батьки або учні. Проект виноситься на розгляд спільноти (класу або ліцею) і реалізується, якщо отримує належне фінансування на добровільних засадах. Кожен з членів батьківської спільноти самостійно вирішує, чи бажає фінансово підтримати проект, і також самостійно визначає розмір власної фінансової участі. Обов'язковою умовою такого співфінансування є оприлюднення переліку потреб та їхньої вартості.

- Можливе співфінансування силами батьків здійснюється за принципами:

- **добровільності**: ніхто не може нікого примусити здавати гроші на будь-що;

- **конфіденційності:** без згоди людини ніхто не має права публічно оголошувати, узяла вона участь у співфінансуванні чи ні;
- **прозорості та регулярної звітності.**

- Співфінансування закладу силами батьків є частиною бюджетної та фінансової звітності ліцею та відображається у «Звіті про фінансові результати (форма 2-дс)». Кошти зараховуються виключно на реєстраційний рахунок ліцею та відображаються у «Звіті про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень (форма №4-2м)», як кошти, отримані від благодійних внесків, грантів та дарунків. У разі отримання благодійної допомоги у натуральній формі (як товари, роботи, послуги) складається «Довідка про надходження у натуральній формі» та подається до органу Держказначейської служби та вносяться зміни до кошторису в частині спеціального фонду за власними надходженнями.

- Батьки мають можливість контролювати та перевіряти реальні потреби ліцею в їхньому співфінансуванні. Наявність або відсутність грошей на рахунку ліцею або засновника можна перевірити через відкриті реєстри та/або відповідний запит на отримання публічної інформації до засновника закладу освіти. Перевірити адекватність тендерних закупівель можна через сайт ProZorro.

РОЗДІЛ 2. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ми, педагоги, батьки та учні, виходимо з того, що:

Освітній процес має бути спрямований на всебічний розвиток і подальшу успішну самореалізацію учня в дорослому житті – як особистості, громадянина й фахівця.

2.1. Організація освітнього процесу в межах навчальної діяльності

- Організація освітнього процесу ґрунтується перш за все на академічній свободі вчителя, праві вільного вибору ним форм, методів та засобів навчання і праві вчителя на педагогічну ініціативу. Адміністрація ліцею, батьківська та учнівська спільноти мають усебічно сприяти реалізації цих прав вчителя.

- Водночас батьки та учні (старшокласники) можуть бути ініціаторами та/або брати участь у низці питань організації освітнього процесу, зокрема:

- у межах Типового робочого плану колективно обирати предмети варіативного складника освітньої програми з урахуванням запитів більшості або профорієнтаційних перспектив;

- подавати загальноліцейні, класні або індивідуальні заявки на освітні, соціальні й культурні гранти;
- залучати батьків до організації майстер-класів та лекцій про різні спеціальності, а також екскурсій на виробництва, в офіси тощо; шукати можливості для отримання якомога ширшої інформації про сучасні професії та соціальні компетентності.
- Важливою умовою ефективності освітнього процесу є неупереджене, прозоре та зрозуміле оцінювання. Критерії оцінювання усних та письмових відповідей, контрольних, самостійних робіт, проєктів тощо є прозорими, справедливими та зрозумілими для всіх. Затверджені МОН критерії оцінювання, сформульовані недвозначно та простою зрозумілою мовою, мають бути вивішені в класах, розміщені на сайті ліцею тощо.
- Механізмом перевірки якості освіти в ліцеї, зокрема, може бути процедура самооцінки, яка проводиться у вигляді анонімного опитування (анкетування) педагогів, батьків та учнів, що передбачає подальше коригування роботи з урахуванням результатів опитування.

2.2. Організація освітнього процесу поза межами навчальної діяльності

- Позаурочна діяльність має бути спрямована на:
 - **всебічний розвиток учнів**, зокрема їхнього емоційного інтелекту, комунікаційних навичок, ініціативності та творчості;
 - **виявлення і розвиток талантів**;
 - **налагодження та укріплення партнерських зв'язків між членами спільноти**: батьками, педагогами та дітьми. Вітається і заохочується будь-яка спільна діяльність батьків і дітей, батьків і вчителів, педагогів і дітей та всіх разом: наставництво старшокласників над учнями молодших класів, “школа для батьків” під проводом учителів або адміністрації ліцею, гуртки та інша освітня активність для освітян і батьків, спільне дозвілля, екскурсії тощо.
- Усім учням має бути надана можливість спробувати себе в творчих видах діяльності та взяти участь у відповідних конкурсах, виставках, змаганнях тощо: критеріями участі в творчих конкурсах є не наявність відповідних навичок, а виключно бажання учня. Форма і зміст таких заходів обираються та плануються спільно з учнями; пріоритетом у виборі форм позаурочної творчої активності є побажання учнів.
- У позаурочний час учні за бажанням можуть брати участь в олімпіадах з навчальних предметів; відповідний учитель надає допомогу в підготовці. Успішна участь в олімпіадах не є обов'язком учнів; будь-

який результат на олімпіаді або відмова від участі не можуть бути причиною засудження чи покарання з боку вчителя або адміністрації школи.

- Запорукою добровільної участі в позаурочній діяльності є її відкрита програма та попереднє оголошення загальноліцейних учнівських заходів, що обговорюється та пропонується заздалегідь на кожен місяць, чверть або семестр. Такий порядок дає можливість охочим заздалегідь визначитись, у яких видах позаурочної діяльності вони б хотіли взяти участь. Учні та батьки можуть вносити свої пропозиції на наступний рік і брати участь у складанні програми заходів.

- Механізмом перевірки ефективності позаурочної діяльності в ліцеї може бути опитування (анкетування) педагогів, батьків та учнів, що передбачає подальше коригування роботи з урахуванням результатів опитування.

РОЗДІЛ 3. БЕЗПЕКА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Ми, педагоги, батьки та учні, виходимо з того, що:

Обов'язковим елементом освітнього процесу в ліцейному середовищі є задоволення для всіх його учасників на належному рівні основних потреб людини (зокрема фізіологічних, соціальних та потреб у безпеці – фізичній і психологічній).

3.1. Сприятливе фізичне середовище

- Адміністрація закладу освіти в співпраці з усією ліцейною спільнотою розробляє методи та шляхи забезпечення задоволення основних фізичних потреб у ліцейному середовищі.

- Серед основних фізичних потреб усіх учасників освітнього процесу в ліцейному середовищі є такі:

- **вільний доступ до свіжого повітря.** Заклад має забезпечити наявність свіжого повітря в класах під час занять, регулярно провітрювання класів під час перерви та можливість прогулянок дітей на шкільному подвір'ї під час перерв за сприятливої погоди;

- **вільний доступ до питної води.** Фонтанчики або кулери з питною водою мають бути завжди доступними всім учасникам освітнього процесу в ліцеї.

- **вільний доступ до туалету.** Ліцейні туалети мають відповідати потребам людини в повазі до її гідності та сучасним гігієнічним нормам. Туалети мають бути облаштовані індивідуальними кабінками з дверима, що зачиняються, сучасними сантехнічними системами, забезпечені туалетним папером, водою та засобами для миття рук;

– **доступна якісна їжа.** У ліцеї має бути організовано гаряче харчування. Одним з критеріїв вибору оператора, що організовує роботу ліцейної їдальні, має стати надання сучасного збалансованого харчування. Вітається також осучаснення інтер'єру їдальні, посуду та естетики подачі страв, а також забезпечення вибору учнями страв з урахуванням їхніх смаків.

– **надання домедичної допомоги** в разі потреби.

3.2. Безпечне та комфортне психосоціальне середовище

- Усі учасники освітнього процесу підтримують дружню, заохочувальну і комфортну атмосферу в закладі та в освітньому просторі, ставляться один до одного з повагою. Психологічне насильство та булінг є неприпустимими в стосунках між усіма учасниками освітнього процесу. Правила закладу освіти та регламенти взаємодії учасників освітнього процесу мають передбачати комфортне психологічне середовище для всіх і кожного.

- У ліцеї організовується психологічна та соціально-педагогічна підтримка для учнів. Психологічна служба в закладі освіти має бути забезпечена організаційними можливостями для ефективної роботи. Необхідне виділення окремого кабінету для роботи ліцейного психолога. У ліцеї також може бути скринька для анонімних звернень до психолога.

- Під час перебування в ліцеї вчителі та учні повинні мати простір і час для відпочинку та психологічного розвантаження. Разом з простором для відпочинку педагогів (вчительською кімнатою) в ліцеї має бути створений простір для психологічного розвантаження та відпочинку учнів.

- Інструментом вимірювання рівня психологічного комфорту в ліцеї може стати анкетування всіх учасників освітнього процесу.

- Проблеми з порушенням правил дружності та взаємоповаги в ліцеї вирішуються на рівні адміністрації. Розгляд та розв'язання конфліктів також можуть здійснюватися Координаційною радою або Загальними зборами ліцею, засновником закладу освіти (органом управління у сфері освіти, який діє від імені засновника). Ліцейна процедура розв'язання конфліктів не позбавляє особу права звернутись до суду або до освітнього омбудсмена.